

ZİHNİMİZDE VAR OLAN ÖĞRETMEN İMGESİ: BİR GÖRSEL ANALİZ

THE IMAGE OF THE TEACHER IN OUR MIND: A VISUAL ANALYSIS?

Yar Ali METE*

GelişTarihi: 21.04.2021
(Received)

Kabul Tarihi: 06.06.2022
(Accepted)

ÖZ: Bu araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının öğretmen kavramına yönelik zihinsel imgelerini zihin haritalarına göre iki ana temada (geleneksel ve çağdaş pedagoji) tartışmaktır. Bu amaç doğrultusunda lisans düzeyindeki öğretmen adaylarına “öğretmen” kavramı ile ilgili düşüncelerini yansıtan zihin haritası çizimleri istenmiştir. Nitel olarak planlanan araştırmada olgubilim modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu 2016-2017-2018 öğretim yılında Trakya Üniversitesi Eğitim fakültesinde öğrenim gören tüm derslerini tamamlamış ve mezuniyet aşamasında olan 1336 öğretmen adayından oluşmaktadır. Toplanan veriler kategorisel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler belirtilme sıklığı (f) ve yüzde (%) hesapları yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen çizimler benzer özelliklerine göre altı kategoride (frekansları en yüksekten en aza doğru; Cezalandırıcı, Bilgi Kaynağı, Anne ve Baba, Yol Gösteren, Arkadaş ve Ayrımcı) toplanmıştır. Öğretmen adaylarının 920’si (%68,8) ürettikleri çizim haritalarında geleneksel eğitim anlayışına sahip olduğu, 416’sı (%31,2) çağdaş eğitim anlayışa vurgu yaptığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Zihin haritası, öğretmen, Pedagoji

ABSTRACT: The purpose of this study is to explore the perceptions of candidate Teachers about ‘teacher notion’ in two ways, traditional and contemporary pedagogy with the help of mind mapping. For this reason, candidate teachers are asked to draw mind mapping that reflects their ideas about teacher notion. The study is planned to analyze with phenomenology. The study group is consisted of 1336 candidate teachers who attend the last term of Education Faculty of Trakya University in 2016-2017-2018, and also they get all courses. Gathered data is analyzed with categorized analysis method. Mind mapping drawings that obtained from the research are gathered in subcategory (punisher, parents’ friend, source of information). According to mind mapping results; 920 (%68,8) of the candidate teachers have traditional education perception, and 416 (%31,2) of the candidate teachers have contemporary education perception.

KeyWords: Mind mapping, Teachers, pedagogy

EXTENDED ABSTRACT

Cognitive mapping was first used by Roger Sperry and his colleagues in their studies about brain 1960’s and it provided basis for mind mapping. Mind mapping is a visual way to main idea and association of ideas of a notion or phenomogy. It’s used for revealing, categorising and visualizing of ideas. Mind mapping is organization and categorization of ideas. It is a visual way to show expanding ideas and also mind mapping that is very easy and natural, is a mirror that shows and reflects your brain. All you need to create a mind

*Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, yaralimete@trakya.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5469-1829.

mapping are paper, colourful pencils, brain and imagination. Main subject links with a word or figure about it. The words or figures that relates main subject but has lesser importance radiates from branches relating itself. According to Buzan, while preparing mind mapping; a) the paper should be used liner, b) the notion is drawn or written in the centre of the paper, c) main idea is represented with a figure in the centre, d) the main idea radiates from central image as branches, e) first main theme radiates to branches later sub ideas, f) in each branches a key word or a figure is used. In mind mapping technique, a problem is defined and put in a circle in the centre of the paper, later ideas radiate with lines to different ideas. Thus cognitive structure about a notion can be visualized.

The most important variables of education system are teachers. Teachers are the main actors of education system since they plan and practice education policies according to its range, evaluate practicing results thus they gain functionality to the system. Individuals behave and make decisions in accordance with their beliefs for this reason candidate teacher's ideas and perceptions about teaching are very important. Finding out candidate teachers' ideas and perceptions about teaching can be pathfinder for teacher training policies. For this reason, the aim of this study is to discuss the candidate teachers' perceptions in traditional and contemporary pedagogy practices with the help of evaluating mind mapping. In this study, in order to find out candidate teacher's perceptions about teaching phenomenology, a qualitative research method is used. Phenomenology research method focuses on the notions that are realized but don't have particularly and in-depth understanding. Phenomenology consists of describing individuals' conscious experiences. Researchers try to reach each participants' life world, forming subjective experiences. And also, according to phenomenologists, phenomenology ground on and believe importance of subjective conscious.

Although the method is used more commonly in recent years in qualitative researches, using of the drawing of participants effectively hasn't been discovered yet. Drawing is a way of discovering personal experiences about a phenomenology without bias. 1336 candidate teachers participated this research. The candidate teachers are in different gender and in different departments of education faculty and have pedagogical formation. All participants are asked to draw a mind mapping about reflecting their ideas about teaching. The participants are informed before and during a class period they are asked to draw mind mapping by using an A4 paper and colourful pencils. Process is finished with asking to write their name and gender at the back of the paper. In the research, gathered mind maps is analysed with content analysis method and drawings are categorized. While defining categories, similar mind maps are categorized and categories are defined with relating each other. In line with this objective similar data are gathered with specific notions and subjects. In this stage of the analysis first the drawings are analysed and the papers which are thought express any ideas or leave blank are eliminated.

At the end of the research, the category "punisher" is represented with the maximum number of drawings. In this category there are 550 (41,1 %) drawings. The second category most produced drawing is the "source of knowledge"; there are 262 (% 19,6) drawings. The category of "Parents" has the third maximum number of drawings, 165 (%12,3) drawings. 131 (% 9,8) drawing are in the conductor category and it is the fourth category of producing drawings in mind mapping. The fifth category is friend and has 120 (%8,8) drawings. The last category is discriminatory teacher and has the least drawings (108 %8,0).

When the categories are put in together with traditional and contemporary pedagogy findings, teacher candidates mind maps show that 920 of the them (% 68,8) have traditional education views and 416 of them (%31,2) have contemporary education view. Candidate teachers figure out teachers as a punisher, points that they will use punishment technique that is heritage from traditional education, when they have problem in class environment, but rather contemporary pedagogy. Although in 18 and 19 centuries enlightenment pedagogues, Pestellozi, Fröbel, Herbart, and Spencer refused the punishment, one of the traditional pedagogy's product, It is thought provoking that candidate teachers of modern Türkiye think teachers as an authority. Based on these results, it can be said that there are traditional teaching techniques in schools rather than constructivist teaching techniques with which teachers are guide and students are active. Final outcome of this research is the education faculties, responsible for educating teachers who are to apply education policies in practice, should restructure and have a new education faculty soul. To sum up, new teacher program was put in practice in 21st July in 2006, in 206-207 education year, should be examined by YÖK in order to educate qualified and contemporary teachers.

1. GİRİŞ

İlk kez “cognitive mapping” şeklinde Tolman (1948) tarafından kullanılan, 1960 ve sonrası yıllarda Roger ve arkadaşlarının beyinle çalışmaları ile gelişen bilişsel harita, Tony Buzan (1970) tarafından geliştirilen zihin haritası çalışmalarına zemin oluşturmuştur. Zihin haritaları, bir kavrama ilişkin ana düşünce ve çağrışımların görsel bir sunum şeklidir (Mueller ve Diğr, Bligh, 2002; Farrand ve diğ. 2002). Zihin haritaları, düşünceleri ortaya çıkarmak, sınıflandırmak ve görselleştirmek için (Wickramasinghe ve diğerleri, 2008) kullanılan araçlardır. Zihin haritası, zihinden geçen fikirleri organize etme ve düzenlemektir (Buzan ve Buzan, 1995).

Zihin haritaları iki boyutlu bir ortamda bireyin bir konuya ilişkin olarak zihninde yer alan kavram, düşünce ve bilgileri ile bunlar arasındaki ilişkileri şekil, resim, anahtar sözcükler, imgeler gibi öğeleri kullanarak sunumuna olanak tanıyan görsel araçlardır (Balım, Evrekli ve Aydın, 2007; Evrekli, İnel ve Balım, 2010). Zihin haritalama, beyne yol gösteren anahtar kelimelerle birlikte ilişkiler ve kavramları bir arada sunan (Ehrlich, 2001), bilgileri temsil ederek sınıflandıran bir tekniktir (Weideman ve Kritzingler, 2003).

Zihin haritalar şekil olarak, bir ağacın dallarına veya insan beynindeki hücre yapılarına benzetilebilir (Bayık, 2016). Bundan dolayı bir bütünlük içerisinde olmaları, var olan zihinsel süreçlere uygunluğu ve beynimizin çalışma şekliyle ilgili, önemli bir düşünme aracı olarak da tanımlanabilir (Şen, 2012). Gelb'e (2002) göre zihin haritası tekniği, imge ve anahtar sözcüklerin bir araya gelmesiyle zihinde meydana gelen sürecin kâğıt üzerinde resmedilmesidir. Genel anlamda zihin haritası hiyerarşik yapıların ve kategorilerin kullanılıp bilginin organize edilmesidir (Kan, 2012). Zihin haritaları beynin potansiyelini geliştirmede kullanılan (Gündüz ve Aktepe, 2017) araçlardır. Problem çözme, bir konu üzerine

yoğunlaşma (Buzan, 2002; 2005) yaratıcılığı geliştirme (Cryer, 2006), düşünmeyi kolaylaştırma, organize etme (Buzan ve Buzan, 1995; Buzan, 2002; 2005) ve düşüncelerimizi kesinleştirmemizi de sağladığını söylenebilir (Buzan ve Buzan, 2010). Zihin haritaları, bireyin bir kavrama ilişkin düşündüklerini ve o kavrama ilişkin çağrışımlarını ortaya çıkaran öznel çizimlerdir.

Zihnin aynası olarak nitelendirilen zihin haritası temel olarak beynin potansiyelini açığa çıkaran güçlü bir tekniktir (Brinkmann, 2003). Genişleyen veya yayılan düşüncenin bir gösterim şekli olup zihnin içinde neler olduğunu aktaran ya da yansıtan bir ayna (Buzan,2015) olan zihin haritalarının yapımı son derece kolay ve doğaldır. Zihin haritası oluşturmak için; beyaz bir kâğıt, farklı renklerde kalemler ve hayal gücü yeterlidir. Zihin haritalarında merkezdeki konuyla alakalı her bir kavramı farklı bir şekil ya da ilgili kelimeyle bağlanır. Merkezdeki konuyla ilgili ancak daha az önem arz eden kelime ya da kavramların her biri kendisiyle en ilgili daldan çıkarak zihin haritasında yer edinir (Kan, 2012).

Buzan'a (2010) göre zihin haritası hazırlanırken; a) Boş bir kâğıt yan bir şekilde kullanılmalıdır, b) ortasına bir kavram çizilir/yazılır, c) hedef konu, merkeze çizilen bir resim ile ifade edilir, d) Merkezdeki resimden etrafa dallar yayılır, e) Öncelikle ana temalar dallandırılır, alt konular da bu dallardan yayılır ve f) Her bir dalda, anahtar bir kelime veya resim kullanılır. Denebilir ki zihin haritalama tekniğinde, problem belirlenir, yuvarlak bir daire içine alınır ve kâğıdın merkezine yerleştirilir. Sonrasında düşünceler, merkez düşünceden yayılan çizgilerle beyin fırtınasıyla oluşturulur (Zampetakis, Tsironis ve Moustakis, 2007). Böylece zihin haritaları katılımcıların o kavrama yönelik bilişsel yapılarını görünür hale getirilmesine izin verir (Brinkmann, 2003).

Eğitim sisteminin en önemli değişkeni öğretmenlerdir. Öğretmen, eğitim politikalarını sınıflara göre planlayan, uygulayan, uygulama sonuçlarını değerlendiren ve böylece sistemin işlerliğini sağlayan en temel aktördür. Bireyler sahip olduğu inançları doğrultusunda davranışlarda bulunur ve kararlar verirler. Bundan dolayı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik algılarının ve düşünceleri çok önemlidir. Bu düşüncelerin ortaya çıkarılması öğretmen yetiştirme politikaları oluşturulurken yol gösterici olabilir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının zihinsel haritalarını inceleyerek mesleklerine yönelik algılarını geleneksel ve çağdaş pedagojinin uygulamalarına göre tartışmaktır

2. YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı ve işlemler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmen kavramı hakkındaki düşüncelerini betimlemek amacıyla çizdirilen zihin haritaları analiz edilerek incelenmiştir.

Bu araştırma öğretmen adaylarının öğretmenlik kavramına yönelik algılarının ortaya çıkarılması amacıyla nitel olarak desenlenmiştir. Olgubilim deseninde, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Olgubilim, bireyin bir fenomenle ilgili bilinçli bir deneyimini betimlemesini içerir. Araştırmacı her katılımcının kendi öznel deneyimleriyle oluşturduğu yaşam dünyasına erişmek için çalışır (Christensen, Johnson ve Turner, 2011). Ayrıca fenomenolojistlere göre olgubilim, öznel bilincin önemine inanır ve temel olduğunu kabul eder (Balcı, 2005). Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmen kavramı hakkındaki düşüncelerini betimlemek amacıyla çizdirilen zihin haritaları analiz edilerek incelenmiştir. Geçmişe oranla son yıllarda daha fazla sayıda araştırmada kullanılmasına karşın, nitel araştırmalarda, katılımcılar tarafından üretilen çizimlerin etkili bir şekilde kullanımı hala büyük ölçüde keşfedilmemiş bir alandır (Yalçın ve Erginer, 2014). Çizimler yolu ile kişinin bir konu hakkındaki önyargılı davranmadan kendi deneyimlerini ortaya çıkarmanın yollarından birisidir (Kearney ve Hyle, 2004).

Öğretmen adayları, aile ve okul deneyimlerinde elde ettikleri informal ve formal yaşantılar ile eğitim fakültelerine merkezi yapılan çoktan seçmeli bir test sonucu gelirler. Eğitim fakültelerinde geçirdikleri yaşantılar ile geçmiş yaşantılara bağlı olarak zihinlerinde öğretmen kavramına yönelik bir algı gelişir. Geliştirdikleri algılar ileride mesleklerini yerine getirirken izleyecekleri öğretmen rollerini şekillendirir. Öğretmen adaylarının zihinlerin de olan öğretmen kavramına yönelik düşüncelerini yalın bir şekilde ortaya çıkarmak için bu araştırmada zihin haritaları kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Eğitim fakültesi dördüncü sınıf öğrencileri ve pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmen kavramına ilişkin algılarını belirlemek için nitel araştırma çalışmalarının genel geleneğine uygun olarak amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi seçilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemesindeki amaç, görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemde çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu amaçla çeşitlilik bölüm, cinsiyet, eğitim fakültesi öğrencisi ve pedagojik formasyon öğrencileri alınmıştır. Araştırmaya toplam 1336 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına ait istatistiksel veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adayların betimsel istatistikleri

Fakülteler	Erkek		Kadın	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Eğitim fakültesi	345	0,55	409	0,57
Diğer fakülteler	283	0,45	299	0,43
Toplam	628	0,47	708	0,53

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarına “öğretmen” kavramına yönelik yaptırılan zihin haritaları kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmaya katılan tüm öğretmen adaylarından öğretmen kavramı ile ilgili çağrışımlarını yansıtan bir zihin haritası çizimleri istenmiştir. Önceden bilgilendirilen öğretmen adayları bir ders saatinde boş bir A4 kâğıdına renkli kalemler ile zihin haritaları çizimleri istenmiştir. Çizim sayfalarının arka sayfalarına bölümleri ve cinsiyetlerinin yazılması ile süreç tamamlanmıştır.

2.4. İşlem

Araştırmada, toplanan zihin haritaları kategorisel analizi ile analiz edilmiş ve ardından çizimler belirli kategoriler altında toplanmıştır. Kategoriler oluşturulurken benzer zihin haritaları tasniflenmiştir ve birbirleri ile ilişkilendirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda benzer veriler belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu aşamada öncelikle yapılan çizimler incelenmiş ve herhangi bir düşüncüyü ifade etmediği düşünülen ve boş bırakılan formlar elenmiştir.

Araştırma verileri incelendiğinde öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin çok sayıda çizim yaptıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan 1500 öğretmen adayından 164’ünün çizimi araştırma konusu ile ilişkili olmadığı için çıkarılmış ve 1336 adayın çizimi değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan çizimlerin analizi sonucunda belirtilme sıklıkları en yüksek olan ilk altı kategoriye temsil eden ve araştırmacılar tarafından diğer çizimlere göre ilginç bulunan çizimlerden örnekler seçilerek bulgular bölümünde sunulmuştur. Zihin haritalarında ortaya çıkan kavramların belirtilme sıklıkları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Ayrıca zihin haritalarından yapılan alıntılar hangi katılımcı tarafından üretildiğine ilişkin veriler ile birlikte alıntının sonunda parantez içinde kodlanmış olarak verilmiştir. Kodlamalarda; Eğitim fakültesi öğrencilerine (E), pedagojik formasyon öğrencilerine (P), Erkekler (E), Kadınlar (K) olarak ifade edilmiştir. Sınıf öğretmenliği (s), okulöncesi öğretmenliği (O), resim öğretmenliği (R), İngilizce öğretmenliği (İ), ilköğretim matematik öğretmenliği (M), fen teknoloji öğretmenliği (f), sosyal bilgiler öğretmenliği (SÖ), tarih (T), Türk Dili edebiyatı (TD), ilahiyat (İ), grafik (G), spor yöneticiliği (SY), sağlık (S) ve sosyoloji (SS) olarak ifade edilmiştir. Bu kodlamalardaki amaç kategorilerin sayısını belirlemek değil, aynı kategoride toplanan düşünceleri teorik olarak kavramsallaştırmaktır (Maxwell, 2018).

Veri toplama aracının güvenilirliği Miles ve Huberman formülü kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği ise Güvenirlilik=Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) formülü sonucunda en az %70 düzeyinde güvenilirlik katsayısı ile ortaya konmaktadır (Miles & Huberman, 1994). Bu araştırmaya özgü olarak gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında %82 oranında bir uzlaşma (güvenirlilik) sağlanmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2016), verilerin ayrıntılı olarak bulgular kısmında sunulması ve sonuçlara hangi yollar izlenerek ulaşıldığının açıklanmasının, nitel araştırmalarda geçerliğin önemli ölçütleri arasında olduğunu belirtmişlerdir. Bu tür araştırmalarda çalışma grubunun görüşlerine doğrudan yer vermek ve görüşlerden yola çıkarak sonuçları açıklamak geçerlik için önemli bir etkidir (Ratcliff, 1995). Bu nedenle bu araştırmanın geçerliğinin sağlanması için veri analizi süreci ayrıntılı olarak açıklanmış, verilerin analizinde ve yorumlanmasında katılımcıların kendi çizimlerine doğrudan yer verilmiş ve üretilen çizimlere bulgular kısmında yer verilerek gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca nitel araştırmalarda geçerlik, araştırılan olgunun, olduğu haliyle ve mümkün olduğu kadar yansız olarak gözlenmesi ve elde edilmesi anlamına gelmektedir (Kirk ve Miller, 1986; akt, Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle araştırma süresince katılımcılara çizim aşamasında yönlendirici herhangi bir örnek verilmemiş, telkinde bulunulmamış ve katılımcıların sadece kendi düşüncelerini yansıtmalarına dikkat edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin yaptıkları zihin haritaları ortak özelliklerine göre kavramsal kategoriler altında incelenmiş ve kategorilere ait sayısal bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Öğretmen adaylarının öğretmen Kavramına İlişkin Yaptıkları Zihin Haritaları ve Çizimlerin Oluşturduğu Kategoriler

Tablo 2’de öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramı ile ilgili düşüncelerini yansıtan zihin haritalarının oluşturduğu kavramsal kategorileri ve bu kategorilere ait belirtilme sıklıklarının (f) ve yüzdelerini (%) özetlenmiştir. Daha sonra kategorileri oluşturan çizimlerden örnekler sunulmuş ve bazı kategorilerin özellikleri, öğrencilerin çizimlerinden alıntılar yapılarak desteklenmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Kavramına İlişkin oluşturduğu kategoriler

Çizim kategorisi	Belirtme sıklığı (f)	
	(f)	(%)
Cezalandırıcı	550	41,1
Bilgi kaynağı	262	19,6
Anne-babadır	165	12,3
Yol gösteren	131	9,8
Arkadaş	120	8,9
Ayrımcı	108	8,0
Toplam	1336	100

Tablo 2. incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğretmen kavramını açıklamak için yaptıkları çizimlerin altı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu kategoriler arasında en fazla çizimin (%41,1) “cezalandırıcı”, en az çizimin ise (%8,0) “ayrımcı olarak öğretmen” kategorilerine ait çizimler olduğu görülmektedir. Çizimlerinde fakültele göre dağılımı Tablo 3’de özetlenmiştir.

Tablo 3: Fakültele göre kategorilerdeki frekans ve yüzde dağılımları

	Eğitim Fakültesi		Diğer Fakülteler	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Cezalandırıcı	377	0,51	173	0,28
Öğretmen bilgi kaynağı	76	0,10	186	0,31
Öğretmen anne-babadır	102	0,14	63	0,10
Öğretmen yol gösteren	64	0,09	67	0,11
Öğretmen arkadaş	62	0,08	58	0,10
Ayrımcı olarak öğretmen	53	0,07	55	0,09
Toplam	734		602	

Eğitim fakültesi öğrencilerinin çizdikleri zihin haritalarında en fazla yığılma olan kategori % 0,51 ile cezalandırıcı kategorisi iken diğer fakülte mezunu öğretmen adaylarının çizdikleri zihin haritalarında en fazla yığılma % 0,30 ile bilgi kaynağı olarak öğretmen kategorisidir. Kategorilerde öğretmen adaylarının cinsiyetlere göre dağılımları Tablo 4’de özetlenmiştir.

Tablo 4: Cinsiyete göre kategorilerdeki frekans ve yüzde dağılımları

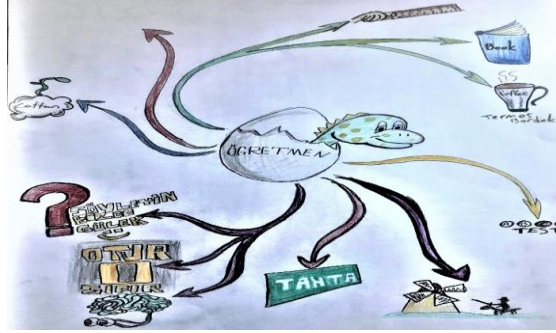
	Kadın		Erkek	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Cezalandırıcı	153	0,21	397	0,63
Öğretmen bilgi kaynağı	191	0,27	71	0,11
Öğretmen anne-babadır	119	0,17	46	0,07
Öğretmen yol gösteren	100	0,14	31	0,04
Öğretmen arkadaş	78	0,11	42	0,06
Ayrımcı olarak öğretmen	67	0,09	41	0,06
Toplam	708	100	628	100

Erkek öğretmen adayları en çok % 0,63 ile cezalandırıcı kategorisinde zihin haritası çizerken, kadın öğretmenler en çok % 0,27 ile bilgi kaynağı kategorisinde öğretmeni çizmişlerdir.

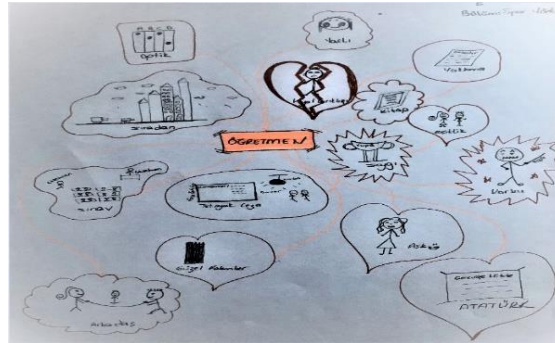
3.2. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Yaptıkları Zihin Haritaları ve Kategoriler

“Cezalandırıcı” kategorisi en fazla sayıda çizimle temsil edilen kategori durumundadır. Bu kategoride 550 (%41,1) çizim yer almıştır. 550 öğretmen adayının zihin haritalarında öğretmenin elinde cetvel, sopa, tokat, yumruk gibi resmetmiştir. Aynı zamanda bazı çizimlerde öğrenciyi tek ayak üstünde bekleyen, kulağını çeken, polis figürü olarak resmetmişlerdir. Bazı çizimlerde öğretmen kavramı, öğretmen adaylarında boks eldivenlerini çağrıştırırken birçok öğrencide

öğretmen kavramı cetveli çağrıştırmıştır. Aşağıda iki öğretmen adayının hazırladığı zihin haritası verilmiştir. Birinci çizimde “otur 0 ve cetvel” ikinci çizimde ise birçok öğretmen adayının zihin haritasında yer alan “tek ayaküstünde duran öğrenciler ve korku” figürleri çizilmiştir. Bu kategoride çizilen zihin haritalarından iki örnek şekil 1 ve Şekil 2’de sunulmuştur.

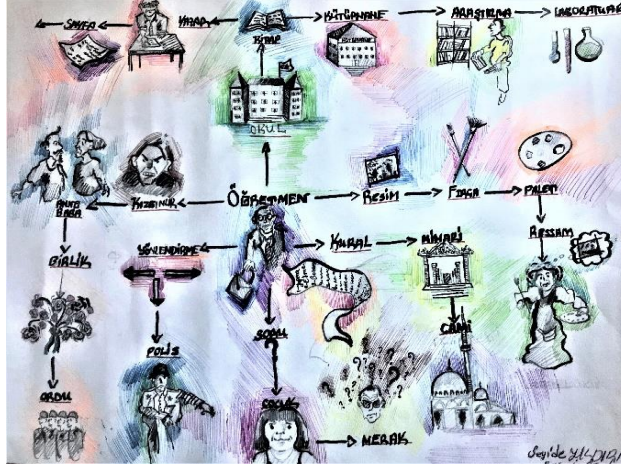

Zihin haritası 1: E, R, 55 nolu öğretmen adayı

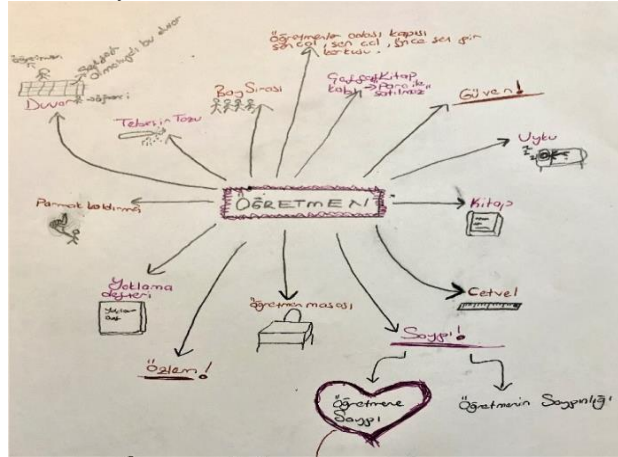

Zihin Haritası 2: K, 0, 123 nolu öğretmen adayı

“Bilgi kaynağı olarak öğretmen” kategorisi öğretmen adaylarının zihin haritalarında en fazla çizim üretilen ikinci kategoridir. Bu kategoride 262 (%19,6) çizim yer almıştır. 262 öğretmen adayının yaptığı zihin haritalarında öğretmeni kitap, kütüphane olarak resmedilmiştir. Bu kategoride çizilen zihin Haritalarından iki örnek şekil 3 ve Şekil 4’de sunulmuştur

Zihin haritası 3: Bilgi kaynağı olarak öğretmen kategorisine ilişkin zihin haritası. E, F, 47 nolu öğretmen adayı

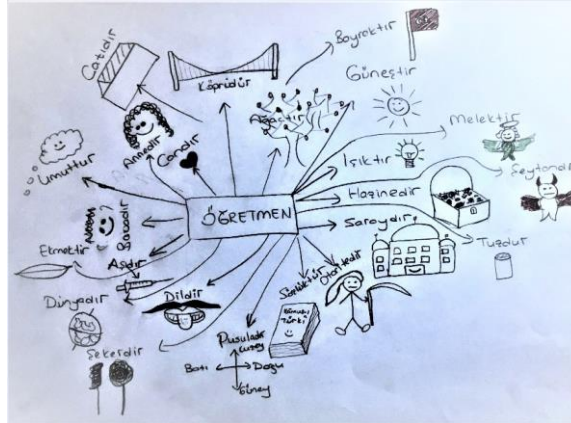
Zihin haritası 4: Bilgi kaynağı olarak öğretmen kategorisine ilişkin zihin haritası K, SY, 20 nolu öğretmen adayı

“Anne ve Baba olarak öğretmen” kategorisi öğretmen adaylarının zihin haritalarında en fazla çizim üretilen üçüncü kategoridir. Bu kategoride 165 (%12,3) çizim yer almıştır. 165 öğretmen adayının yaptığı zihin haritalarında öğretmenin anne, baba, aile olarak resmedilmiştir. Aşağıda bir öğretmen adayının hazırladığı zihin haritası verilmiştir. Zihin haritası 5’de öğretmen anne ve baba olarak çizilmiştir. Bu kategoride çizilen zihin Haritalarından bir örnek şekil 5’de sunulmuştur.

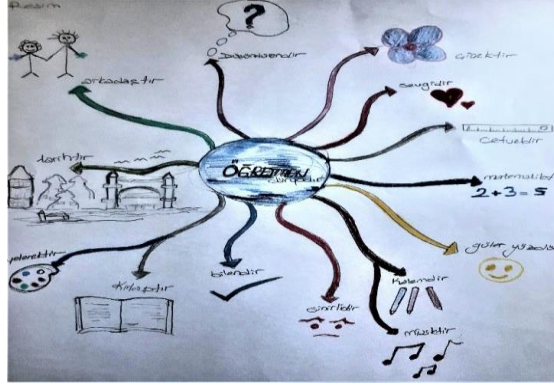
Zihin haritası 5: E, R, 32 nolu öğretmen adayı

Yol gösterici olarak öğretmen” kategorisi öğretmen adaylarının zihin haritalarında en fazla çizim üretilen beşinci kategoridir. Bu kategoride 131 (%9,8) çizim yer almıştır. 131 öğretmen adayının yaptığı zihin haritalarında öğretmenin yönetici, teknik direktör, harita, yön tabelası, pusula olarak resmedilmiştir. Bu kategoride çizilen zihin Haritalarından bir örnek şekil 6’da sunulmuştur

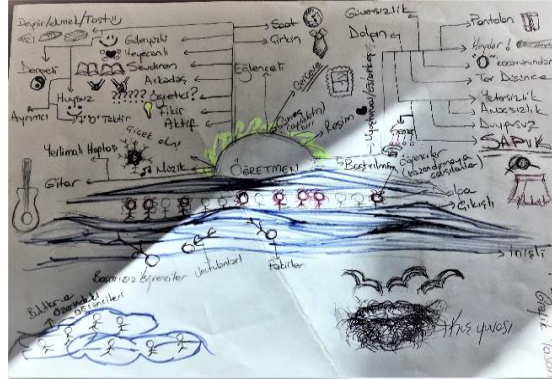
Zihin haritası 6: E, R, 32 nolu öğretmen adayı

“Arkadaş olarak öğretmen” kategorisi öğretmen adaylarının zihin haritalarında en fazla çizim üretilen altıncı kategoridir. Bu kategoride 120 (%8,8) çizim yer almıştır. 120 öğretmen adayının yaptığı zihin haritalarında öğretmeni kitap, kütüphane olarak resmedilmiştir. Aşağıda bir öğretmen adayının hazırladığı zihin haritası verilmiştir. Zihin haritası 7’de öğretmen arkadaş olarak çizilmiştir. Bu kategoride çizilen zihin Haritalarından bir örnek Şekil 7’de sunulmuştur

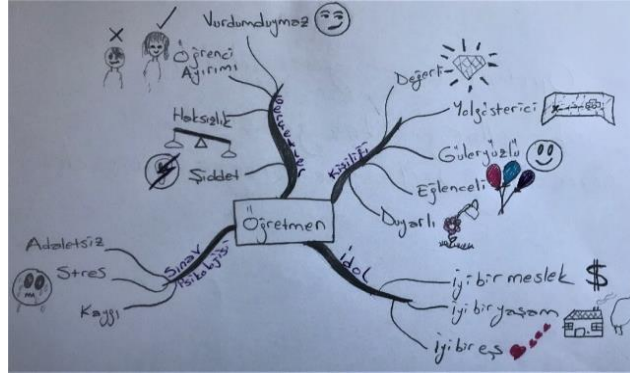

Zihin haritası 7: K, O, 89 nolu öğretmen adayı

"Ayrımcı olarak öğretmen" kategorisi öğretmen adaylarının zihin haritalarında en fazla çizim üretilen altıncı kategoridir. Bu kategoride 108 (%8,0) çizim yer almıştır. 108 öğretmen adayının yaptığı zihin haritalarında öğretmenin haksızlık, bozuk terazi, terk edilen, fakir ve başarısız öğrenciler olarak resmedilmiştir. Bu kategoride çizilen zihin Haritalarından iki örnek Şekil 8 ve Şekil 9'de sunulmuştur.

Zihin haritası 8: E, T, 89 nolu öğretmen adayı

Zihin haritası 9: K, G, 23 nolu öğretmen adayı

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmen adaylarının hazırladıkları zihin haritaları altı kategoride incelenmiştir. Bu kategorilerden cezalandırıcı (550), bilgi kaynağı (262) ve ayrımcı (108) olarak öğretmen çizimleri geleneksel eğitim ile paralellik gösterirken, yol gösterici (131), arkadaş (120) ve anne-baba (165) çağdaş eğitim ile paralellik göstermektedir. Bu verilere dayalı olarak araştırmaya katılan adayların % 68'i geleneksel, %32'si çağdaş eğitimin öğretmen algısına sahip olduğu söylenebilir. Araştırmada öğretmen adaylarının hazırladığı zihin haritalarında 550 farklı çizimle (Elinde cetvel, sopa, kulak çekme, boks eldiveni, tek ayaküstüne öğrencileri tahta önünde bekletme vb.) %41,1'i ile "Cezalandırıcı" olarak öğretmen kategorisi en fazla sayıda temsil edilen kategori durumundadır. Bu sonuçlar Cerit (2008), Ateş (2016), Aydın ve Pehlivan (2010), Gözütok (1993) Mahiröğlü ve Buluç (2003), Siyez (2009), Erol, Özaydın ve Mustafa Koç (2010), Uğurlu ve diğ.,(2013) ve Ayaydın ve Manolova (2015) yaptığı araştırmalarda da ortaya çıkmıştır. Yol gösterici olarak öğretmen kategorisine 131 çizim yer almıştır. Bu sonuç Cerit (2008), Saban (2004), Yılmaz, Göçen & Yılmaz (2013), Seferoğlu, Korkmazgil ve Ölçü (2009); Koç (2014); Ateş (2016); Gürültü (2014); Afacan (2011); Kalyoncu (2012); Eren ve Tekinarslan'ın (2013); Aydın ve Pehlivan'ın (2010) yılında yaptıkları araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Çağdaş pedagojide rehberlik öğretmenin en temel beceri alanlarından bir tanesidir. Geleneksel eğitim anlayışının aksine çağdaş eğitimde rehberlik çocuklar yaparak yaşayarak öğrenirken onlara en uygun eğitim ortamı sağlamak olarak tanımlanabilir. Öğretmen adaylarının öğretmeni rehber olarak çizmeleri pedagoji anlayışlarında ilerlemeci akımın etkisi olduğunu göstermektedir. Ancak çizimler daha çok öğretmeni bir tabela, pusula veya ok şeklinde gösterilmiş olması aday öğretmenlerin ilerlemeci eğitim felsefesini tam olarak yansıtmadıklarını göstermektedir. İlerlemeci eğitim felsefesini benimseyen bir öğretmen öğrencinin öğretimini tamamen yönlendirmekten ziyade onun araştırma faaliyetlerine

yardımcı olmalıdır (Gutek, 2001). Arkadaş olarak öğretmen kategorisinde 120 çizim yer almıştır. Bu sonuç Cerit, 2008; Aykaç, 2012; Yılmaz, Göçen ve Yılmaz, 2013; Tunçeli ve Şahan, 2014; Ekiz ve Koçyiğit, 2013; Koç, 2014 ve Ertürk, 2017 yaptığı çalışmalar ile tutarlılık göstermektedir.

Öğretmen adaylarının zihinlerindeki imgeler öğretmenlik davranışlarındaki uygulamaları şekillendirecektir. Araştırmanın sonuçları, öğretmen adaylarının sahip oldukları zihinsel algılarının çağdaş pedagojinin bulgularını ve uygulamalarının aksine geleneksel ve tarihin en katı eğitim felsefesinin mirasını hala sahip çıktığıdır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının deneyimlerine bağlı olarak zihinlerinde beliren öğretmen algısı günümüz çağdaş pedagojinin öğretmen davranışları ile çelişmektedir. Geleneksel eğitimin zekâ ve ödül uygulamaları çocukların kişiliklerini ve bireyliklerini ezen ve hamur gibi yoğuran hatalı uygulamalardır (Kanad, 1948). Unutulmaması gereken öğretmenlerin kullandığı birinci (dayak, tek ayaküstünde bekletme, kulak çekme vb.) veya ikinci tür (alıkoyma, engelleme, mahrum bırakma vb.) cezalar birey üzerinde yabancılaşma, engellenme duygusu, suçluluk duygusu, depresyon, saldırganlık, nefret etme, okuldan kaçma, eğitimsel ortamı yıkıcı davranışlar, okulu veya dersi bırakma gibi birçok istenmeyen davranışlara neden olmaktadır. Ceza verenler açısından ceza uygulamayı cazip hale getiren şey, cezanın istenmeyen davranışı hızlı bir biçimde bastırması ve ceza alanların ceza verene hızlı itaat göstermeleridir. Fakat bu kısa süreli yarara aldanıp cezayı eğitim sisteminin sıkça başvurduğu bir teknik haline getirenlerin dikkatten kaçırdıkları şey, bu kısa süreli ve geçici çözümlere karşılık uzun vadeli daha ağır bedellerin ortaya çıktığı gerçeğidir (Aypay, 2017). Öğretmen bir yandan bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerinin eğitimi görevini yürütürken diğer yandan davranışları ile onları etkiler. Öğretmenin samimi, anlayışlı sabırlı olması öğrenciyi olumlu düşünmeye sevk edecek aksi davranışlar ise öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratacaktır (Güçlü, 2000). Lewis (2001) yaptığı araştırmada, otoriter öğretmen davranışının, öğrencilerin okuldaki görevlerini aksattığını, sorumluluk gelişimlerini engellediğini ve istenmeyen davranışları artırdığını belirlemiştir. İnsanoğluna yakışır bir eğitim, korkudan bağımsız bir eğitimidir. Korku dolu birey, özgür düşünme gücünü yitirir. Birey özgürlüğünü yitirince de yeteneklerini yitirir (Hesapçioğlu,2009). Otoritenin baskın olduğu okul ve sınıflarda, öğretmen ile öğrenci arasında üstü örtük bir egemenlik savaşı vardır. Bu savaşta, çoğu zaman kaybeden öğrenci, kazanan öğretmendir (Turan ve Altuğ, 2008).

29.12.1923 tarihinde yayınlanan genelge ile “dünün kör ve itaat isteyen, çocuğu ve genci edilgin bir durumda bırakan okul eğitiminin, artık yerini, genci özgür ve sorumlu bir ulus bireyi olmaya” bırakması istenmiştir (Hesapçioğlu, 2009). Yeni ve çağdaş eğitim akımının önemli temsilcilerinden J. Dewey’in düşüncelerini Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte 1926 yılında hazırlanan ilköğretim

programı ile Türkiye’de uygulanmaya başlandı. Ülkemizde 2004 yılında yapılan müfredat değişikliği ile yapılandırmacılık eğitim anlayışı benimsenmiştir. 1-5 sınıflar için hazırlanan eğitim programında Durkheimci eğitim felsefesinden birey tabanlı eğitime geçilmeye çalışılmıştır. Bu eğitim anlayışı öğrenciyi merkeze alan demokratik ve işbirlikçi sınıfları referans eden bir eğitim akımıdır. Bu eğitim akımının öğretmen rolleri ve davranışları ile öğretmen adaylarının zihinlerinde ki öğretmen algısı arasında araştırmanın bulgularına göre büyük bir çelişki olduğu ortaya çıkmıştır. Sungur’un belirttiği gibi bu günkü haliyle eğitim, bireyi özgürleştirmeye götürmekten uzak, öğrenciler üzerinde katı bir uyum, itaat, katılık hâkim olduğu ve kişisel duygular, özgür seçim, eşsiz olma gibi özelliklerin sınıfta yeri yoktur (Sungur, 2001). Yirminci yüzyılın en önemli Alman eğitimcilerinden Demolins’in de dediği gibi eğitimdeki geleneksel uygulamaların millete maliyeti çok yüksektir çünkü bu anlayışlarla milletin feda edilen gençliğidir.

Öğretmen adaylarını öğretmeni cezalandırıcı bir figür olarak çizmeleri onların gelecekte sınıf ortamında çözmekte zorlandığı problemleri çağdaş pedagojinin aksine geleneksel eğitim mirası olan ceza yöntemi ile çözeceğini düşündürmektedir. On sekiz ve on dokuzuncu yüzyılın aydınlanma pedagogları Pestellozzi, Fröbel, Herbart, Spencer’in klasik eğitim anlayışının bir ürünü olan cezayı günümüzden yüzlerce yıl önce reddetmiş olmasına rağmen günümüz Türkiye’sinin öğretmen adaylarının hala zihinlerinde öğretmenin otorite figürü olarak iz bırakması düşündürücüdür. Bu sonuçlardan yola çıkarak okullarda hâlâ bilgiye dayalı, yapılandırmacı bir öğrenme sürecinden ziyade, geleneksel öğrenimin izlerinin bulunduğu söylenebilir (Aykaç, 2012).

Eğitim sisteminin geliştirilmesi, eğitim ve okulla ilgili çıktılarının ve sonuçlarının iyileştirilmesi, öncelikle eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin niteliğinin geliştirilmesiyle mümkündür (Şişman, 2009). Eğitim reformlarının teoriden pratiğe aktarılmasında birinci derecede sorumlu olan öğretmenlerin yetiştirilmesinde yeni bir eğitim fakültesi ruhu yaratılması gerektiği bu araştırmanın nihai sonucudur. Sonuç olarak çağdaş ve nitelikli öğretmen yetiştirmek için YÖK, 28.02.2017 uygulamaya konulan yeni öğretmen programının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Afacan, Ö. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının “fen” ve “fen ve teknoloji öğretmeni” kavramlarına yönelik metafor durumları. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (1), 1242-1254

Apaydın,Ç. ve Manolova,O. (2015). Sınıf içinde uygulanan informal cezaların analitik hiyerarşi yöntemi ile belirlenmesi. *Kastamonu Educational Journal*, Year 2015, Volume 23, Issue 1, Pages 105 – 122

Ateş, Ö.T.(2014). Öğrencilerin Öğretmen ve Okul Metaforları. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD)*, Haziran, 2016; 2(1): 78-93

Aydın, İ. S. ve Pehlivan, A. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Ve “Öğrenci” Kavramlarına İlişkin Kullandıkları Metaforlar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 5/3*

Aykaç, N. ve Ulubey, Ö. (2012). Öğretmen Adaylarının İlköğretim Programının Uygulanma Düzeyine İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 45 (1), 63-82. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/auebfd/issue/38383/445076>*

Aypay, A. (2016). Ergen Gözüyle Ceza ve Etkileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 18, Sayı 1, Nisan 2017, Sayfa 249-268*

Balım, A. G., Evrekli, E. ve Aydın, G. (2007). Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritalama tekniği ve mind manager programı uygulamaları. *Famagusta, Turkish Republic of Northern Cyprus: VII. International Educational Technologies Conference. (3-4-5. Mayıs 2007).*

Brinkmann, A. (2003). Graphical knowledge display-mind mapping and concept mapping as efficient tools in mathematics education. *Mathematics Education Review, 16, 35-48.*

Buzan, T. (2002). How to mind map. *Great Britain: Thorsons.*

Buzan, T. (2005). *Mind map handbook.* Great Britain: Thorsons.

Buzan, T. and Buzan, B. (1995). *The mind map book.* London: BBC Books.

Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(4), 693-712.*

Christensen, B. L., Johnson, R. B., & Turner L. A. (2011). Research methods, design and analysis. Boston: Pearson.

Cryer, P. (2006). Research student's guide to success. Buckingham, GBR: Open University Press.

Ekiz, D. ve Koçyiğit, Z. (2013). “Sınıf Öğretmenlerinin “Öğretmen” Kavramına İlişkin Metaforlarının Tespit Edilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, S:21 (2)*

Eren, A. ve Tekinarslan, E. (2013). Öğretmen, Öğretme, Öğrenme, Öğretim Materyali ve Değerlendirmeye İlişkin Metaforlar: Yapısal bir Analiz. *Gaziantep University Journal of Social Sciences, 2013, 12(3): 443- 467*

Erol, O., Özaydın, B. ve Koç, M. (2010). Sınıf yönetiminde karşılaşılan olaylar, öğretmen Tepkileri ve öğrenciler üzerindeki etkileri: Unutulmayan sınıf anılarının analizi. *Educational Administration: Theory and Practice, 16(1), 25-47*

Farrand, P., Hussain, F. and Hennessy, E. (2002). The Efficacy Of The Mind Map Study Technique. *Medical Education, 36, 426-431.*

Gelb, J. M. (1995). *Düşünmenin tam zamanı.* İstanbul: Arion Yayınevi.

- Guttek, G. (2001). *Eğitim felsefesi ve ideolojik yaklaşımlar* (Çev. N. Kale). Ankara, Ütopya Yayınevi
- Güçlü, N. (2000). Öğretmen Davranışları. *Millî Eğitim*, 147, 2000, s.21-23.
- Gündüz, M. ve Aktepe, V. (2017). Sınıf öğretmenlerinin değer öğretimine yönelik zihin haritaları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 427-446
- Hesapcıoğlu, M. (2009). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl: 2009, Sayı: 29, Sayfa: 121-138
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının “Öğretmenlik” Kavramına İlişkin Metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 9 (20)
- Kan, A.Ü. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde bireysel ve grupta zihin haritası oluşturmaın öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ
- Kan, Ç. (2006). Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 537-544.
- Kearney, S. K., & Hyle, E. A. (2004). Drawing out emotions: The use of participant-produced drawings in qualitative inquiry. *Qualitative Research*, 4 (3), 361-382.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-72. Doi: 10.17679/iuefd.79408
- Leonidas A.Zampetakis, Loukas Tsironis, Vassilis Moustakis, (2007). Creativity development in engineering education: the case of mind mapping. *Journal of Management Development*, Vol. 26 Issue: 4, pp.370-380,
- Mahiroğlu, A. ve Buluç, B. (2003). Orta Öğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza ve Uygulamaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 0-0. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/tebd/issue/26133/275261>
- Maxwell A.J. (2018). Nitel Araştırma Tasarımı (Çeviri Editörü: Mustafa Çevikbaş). Nobel Yayıncılık, Ankara
- Miles, B. M., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publications.
- Mueller, A., Johnston, M. ve Bligh, D. (2002). Joining mind mapping and care planning to enhance student critical thinking and achieve holistic nursing care. *Nursing Diagnosis*, 13(1), 24-27.
- Ratcliff, D. (1995). Validity and reliability in qualitative research. <http://qualitative-research.ratcliffs.net>

Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının 'Öğretmen' Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.

Seferoğlu, G., Korkmazgil, S. ve Ölçü, Z. (2009). Gaining insights into teachers' ways of thinking via metaphors. *Educational Studies*, 35(3), 323-335.

Siyez, D. (2009). Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Algıları ve Tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (25), 67-80.

Sungur, N. (2001). *Yaratıcı Okul, Düşünen Sınıflar*. Evrim, İstanbul.

Şişman, M. (2009). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2009, Özel Sayı/ Cilt. 10, Sayı. 3, ss. 63–82.

Tolman, E.C. (1948). Cognitive Maps in Rats and Men. *Psychological Review* 55(4), 189-208.

Tunçeli, H. İ. ve B., Şahan (2013). Okul öncesi öğretmen adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin algılarına yönelik metafor çalışması. *VI. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Ankara*

Turan, S. ve Altuğ, C. (2008). Öğretmenlerin öğrenci kontrol ideolojileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2008) 1/1, 95-113.

Wickramasinghe, A., Widanapathirana, N., Kuruppu, O., Liyanage, I. ve Karunathilake, I. (2008). Effectiveness of mind maps as a learning tool for medical students. *South East Asian Journal of Medical Education*, 1(1), 30-32.

Yalçın, M. ve Erginer, A. (2014). Primary School Students's Drawings on the Perceptions of School Principal. *Education and Science 2014, Cilt 39, Sayı 171*

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, F., Göçen, S. ve Yılmaz, F. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, Nisan 2013, ss.151-164*